

Čtyři zásady

Autor: © Erik Österlund, <http://www.elgon.se>

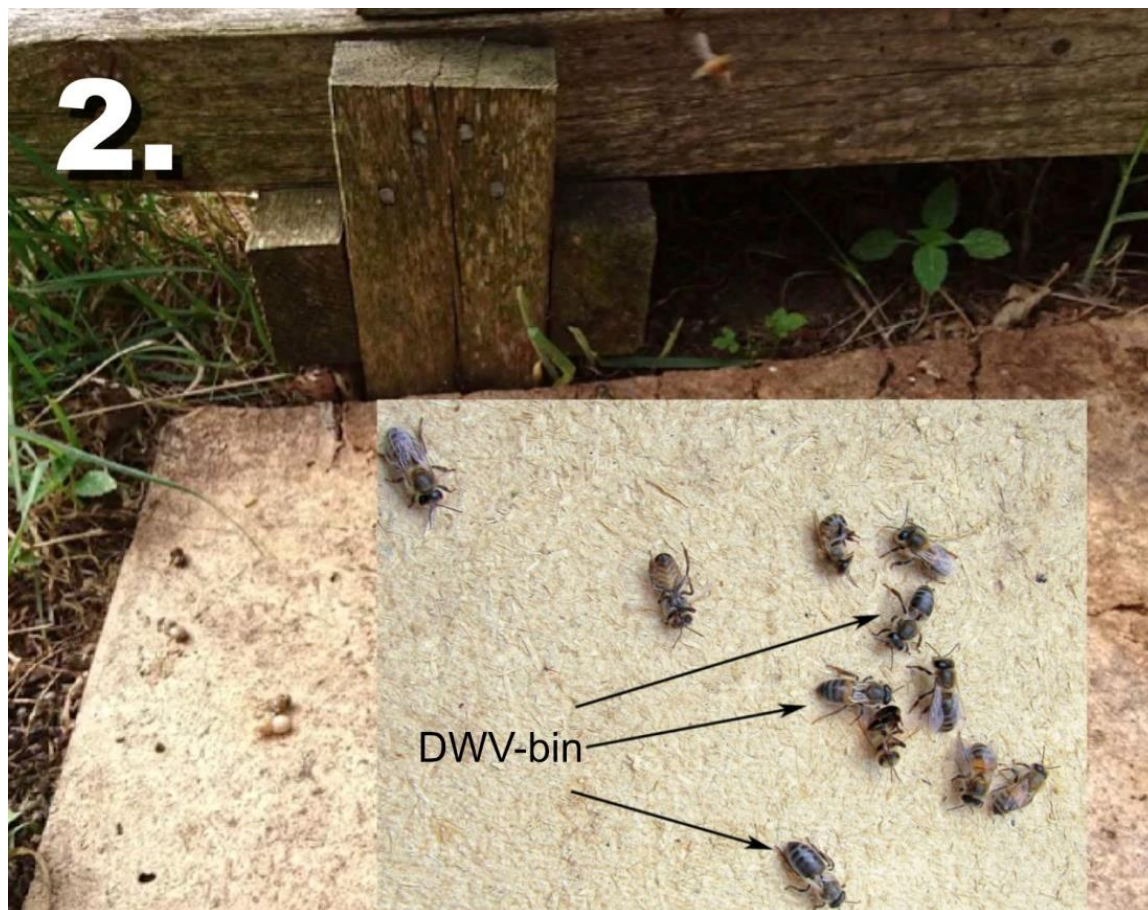

1) Monitorujte počet roztočů

Učiňte tak minimálně jednou, ale spíše vícekrát za sezónu (když je ve včelstvu normální množství plodu). Jestliže je úroveň napadení vyšší než 3 % (více než 9 roztočů v decilitru včel), pak je třeba nejdéle do jednoho týdne zasáhnout.

První monitoring sezóny na jaře je obvykle nejdůležitější. Jestliže je úroveň napadení 2 – 3 %, pak je třeba provést monitoring znovu během následujících 4 týdnů.

2.

2) Používejte podložku před úlem (0,5 x 0,5 m)

Kontrolujte ji pravidelně, je-li to možné, tak jedenkrát týdně. Pokud na ní mnoho neuvídíte, pak by to mělo být dobré znamení. Hledejte zejména včely s projevy DWV (virus deformovaných křídel), který je primárně spojován s varroózou. Možná najdete celé kukly nebo jejich části – to může indikovat projevy čistícího pudu ve vztahu k roztočům na zavíčkovaném plodu.

- Jestliže najdete jednu včelu s projevem DWV, zvažte monitoring
- Pokud jich naleznete s projevem DWV více, pak je monitoring správnou volbou
- Při třech a více včelách s projevem DWV zvažte okamžitý zásah thymolovými utěrkami

3) Kontrolujte rozvoj včelstva

Rozvíjí se tak, jak by podle vašeho očekávání mělo? Byl při minulé kontrole téměř čas na přidání nástavku?

- Populace se na začátku sezóny od poslední prohlídky nezvýšila nebo pouze minimálně? Pak je čas podívat se do plodiště. Může jít o problémy s plodem, viry či varoózou.
- Je horní nástavek ze $\frac{3}{4}$ plný? Pak je čas na přidání dalšího, já je vždy přidávám nahoru.
- Pokud je horní nástavek plný včel, pak je nutné přidat nástavek nebo dva. Je dobré podívat se po případných matečnicích a udělat oddělek s matkou, případně dva oddělky.

4a.) Najděte místo či místa se souvislým zavíčkovaným plodem

4a. Pokud najdete pár decimetrů takového plodu na alespoň jednom či dvou plástech (s pouze několika nezavíčkovanými buňkami), pak se jedná o pozitivní signál.

- Znamená to, že se v krátké době vylíhne dostatečné množství včel a populace poroste. To je důležité pro všechny úkony, které je ve včelstvu třeba dělat.
- Znamená to také, že populace roztoče je tak nízká, že neaktivizovala včely k tomu, aby začaly odstraňovat roztoče z plodu. To je pozitivní zejména v případě, že vaše včely začínají odstraňovat roztoče z plodu i při nízkém napadení.

4b.) Najdete-li místo či místa s nesouvislým zavíčkovaným plodem

4b. Naleznete-li místa s mnoha nezavíčkovanými buňkami, zavíčkována je pouze cca polovina buněk a ostatní buňky jsou prázdné, s larvičkami nebo byl zavíčkovaný plod otevřen:

- Znamená to, že se vylíhne méně včel, než bude potřeba k nahrazení včel opotřebovaných a populace včel se může zmenšit. To je v podletí/ na podzim velmi špatné a může mít za následek příliš malý chomáč včel, který nebude schopen přezimovat.
- Může to znamenat, že včely nespustily mechanismus odstraňování roztočů z plodu včas (při nízké populaci roztočů) a také se mohly šířit viry.

Včelstvo může mít i jiné problémy jako zvápenatění plodu, SBV – virus pytlíčkovitosti plodu, EFB – evropská hniloba včelího plodu nebo AFB – americká hniloba včelího plodu (mor včelího plodu). Tento stav plodu může také být důsledkem příbuzenské plemenitby, ale tak je to zřídka, pokud nepoužíváte ve velkém měřítku umělou inseminaci.

Příčinou velké populace roztoče ve včelstvu může být také reinvaze roztoče. Včelstvo mohlo v době nedostatku pastvy vyloupit jiná včelstva v dosahu až 2 km. Vyloupená včelstva mají obvykle oslabenou schopnost obrany v důsledku rozšířené varroózy. Možná také měla příliš velké česno, které je těžké bránit. Loupež nemusí být zjevná, proto se nazývá „tichá“ či „pomalá“ – kvůli snížené schopnosti bránit se. Snížená schopnost bránit se může být ovlivněna dědičností či jakýmkoli nesouladem

ve včelstvu. Tento nesoulad může být zapříčiněn problémy s matkou či varroózou. Roztoči se do včelstva mohou dostat se zalétávajícími včelami. Problém bránit se může mít také malé včelstvo s příliš velkým česnem.

- Takovýto mezerovitý vzhled plodu je každopádně dobrým důvodem k výměně matky i v případě nízkého napadení roztočem.

Viz: <https://www.youtube.com/watch?v=oR3oX5Rjjj0>

Toto včelstvo mělo nulové napadení kleštíkem, přesto zimovalo v malém chomáči a zimu nepřežilo.

Zásady ovlivňující rozhodování

Tyto čtyři zásady jsou dobrým základem pro vaše rozhodování. Připomínejte si je, když jdete na včelnici a pracujete se včelami.

Zvládnou to všichni včelaři!

Ať včelaříte v oblasti s více nebo méně včelaři (s různými přístupy k ošetřování včelstev a jejich šlechtění směrem k větší odolnosti), můžete posílit odolnost včel ve svém okolí – platí pro vás to samé, bez ohledu na to, zda včelaříte s mnoha včelstvy či pouze s několika.

Vždy se můžete pokusit vybrat stanoviště maximálně vhodné pro práci při zvyšování odolnosti včel (dosažení rezistence). Později můžete kvalitní včely rozšířit na ostatní včelnice.

Pokud máte pouze několik včelstev na stanovištích s náročnými podmínkami, pak je také realizovatelné najít pro ně vhodnější, více izolované stanoviště, které zároveň nebude příliš daleko.

Práce bude samozřejmě rychlejší, pokud začnete se včelami, které již na cestě k rezistenci nějakým způsobem pokročily.

Abyste dosáhli rysů odolnosti, které odpovídají vašim specifickým podmínkám a adaptaci na ně, nechte nové matky oplodňovat v prostředí, kde se řídíte výše zmíněnými principy.

Zvyšování odolnosti včel

- Měňte matky v nejhorších včelstvech (30 – 50% stavu vašich včelstev).
- Identifikujte včelstva, která mají dlouhodobě nejméně problémů s varroózou a včelstva, která si poradí s roztoči nejlépe.
- Vyberte ta, kterým se boj s kleštíkem daří, zároveň mají alespoň nadprůměrný výnos a dobrou povahu. Od takových vychovejte dcery.
- Odstraňte tedy matky z 30 – 50% nejhorších včelstev. Po týdnu zničte matečníky a dodejte zralý matečník. Vytvořte navíc 10 – 30% oddělků.
- Máte-li 10 včelstev, odstraňte 5 nejslabších matek. Do 3 oplodňáčků dejte dostatek včel a matečníky. Vyberte stanoviště, které umožní oplodnění kvalitními trubci.
- Máte-li 100 včelstev, odstraňte 30 matek. Naplňte cca 15 oplodňáčků.
- Dělejte oddělky z kvalitních včelstev a nechte je vychovat vlastní matky. Po týdnu odstraňte matečníky až na jeden či dva blízko u sebe (abyste předešli rojení).
- Pokud včelaříte jen na jedné včelnici, nechte matku v oddělku, ten umístěte na jiné místo na stanovišti. Létavky jsou také potřebné pro vytvoření kvalitního matečníku.
- Pokud včelaříte na více stanovištích, odvezte oddělky od mateřského včelstva. Vytvořte více oddělků, než kolik plánujete zimovat, protože ne všechny matky se úspěšně oplodní. Po oplodnění matky by oddělek měl mít vždy k dispozici krmivo (těsto), které se bude pozvolně spotřebovávat, aby se podpořilo kladení vajíček. Nové včelstvo potřebuje k přezimování co nejsilnější populaci.

Publikováno se souhlasem p. Erika Österlunda.

Překlad: Marek Feller, prosinec 2021